

Nr 168.

Av herr **Franzon**, om åtgärder för utbildning av teknisk personal och yrkesmän för rationalisering av jordbrukets inomgårdsarbeten m. m.

I skrivelse till Kungl. Maj:t av den 12/1 1945, Bil. 1, har civilingenjören K. Jungholm i Stockholm föreslagit, att åtgärder måtte vidtagas för utbildning av teknisk personal, som erfordras för jordbrukets rationalisering. Det framgår icke av skrivelsen, huruvida förslagsställaren avser utbildning av personal för rationaliseringen i sin helhet eller endast för viss del därav. Förslagsställaren har emellertid under hand meddelat, att han åsyftar personal för rationalisering av jordbrukets inomgårdsarbeten och därmed sammanhängande rationaliseringsuppgifter.

Såsom motivering för den föreslagna utbildningen har i skrivelsen framhållits, att brist på teknisk personal för redan nu pågående rationalisering föreligger samt att denna brist skulle bli ännu mera kännbar, om rationaliseringen framdeles skulle komma att bedrivas i snabbare takt än som nu sker.

Över den ifrågavarande skrivelsen hava yttranden avgivits av jordbrukstekniska institutet samt kungl. kommerskollegium. I båda dessa yttranden vitsordas, att ett starkt behov av utbildning av teknisk personal för de åsyftade rationaliseringsuppgifterna förefinnes. Däremot anses, att åtgärder i detta avseende ej för närvarande böra ifrågakomma. Detta sistnämnda uttalande torde till väsentlig del vara föranlett därav, att någon utredning rörande utbildningens organisation och praktiska bedrivande ej fanns tillgänglig för vederbörande vid avgivandet av yttrandena och att på grund härav erforderligt underlag saknades för en allsidig bedömning av utbildningsfrågan.

I en promemoria av den 13/12 1945, Bil. 2, har förslagsställaren närmare utvecklat, på vilket sätt utbildningen skulle kunna organiseras och praktiskt förverkligas. Den i promemorian förebragta utredningen utmynnar i ett förslag, att en särskild utbildningsanstalt skulle inrättas och utrustas med fast anställd undervisningspersonal. Till utbildning skulle endast antagas elever, vilka redan genomgått allmän teknisk utbildning inom respektive specialfack. Härigenom skulle utbildningen redan från början kunna direkt inriktas på jordbrukets tekniska problem, varigenom skulle vinnas, att den erforderliga utbildningen kunde medhinnas på relativt kort tid. Utbildningen skulle enligt förslaget uppdelas i två etapper, den ena omfattande praktisk-teoretisk undervisning och den andra utbildning i praktiskt planerings- och projekteringsarbete. I sam-

band med den sistnämnda utbildningen skulle eleverna under vederbörlig ledning få besöka olika lantgårdar för att lära känna föreliggande rationaliseringsbehov, och på grundval av sålunda erhållet primärmaterial skulle sedan vid utbildningsanstalten upprättas rationaliseringsförslag för ifrågasvarande gårdar. Slutligen skulle eleverna under en kortare tid kunna beredas tillfälle att deltaga i praktiskt rationaliseringsarbete för vinnande av viss erfarenhet rörande arbetskontroll.

I den ovan anförda promemorian har föreslagits, att den ifrågasatta utbildningsanstalten även skulle få till uppgift att ombesörja viss utbildning av yrkesmän, alltså sådana personer med lokalt begränsad verksamhet, vilka av lantbrukarna anlitas för utförandet av olika slag av byggnads- och installationsarbeten. Denna utbildning skulle bedrivas i form av ambulering kurser, anordnade på olika platser i landsorten.

Det torde vara obestridligt, att en på ovan antydda sätt bedriven utbildning skulle komma att i väsentlig grad befrämja den fortsatta rationaliseringen av jordbrukets inomgårdsarbeten, detta dock under förutsättning, att verkligt erfarna fackmän kunna förvärfvas för ledning av utbildningsverksamheten.

I yttrandena från jordbrukstekniska institutet och kommerskollegium ifrågasättes, huruvida ej den erforderliga utbildningen skulle kunna anordnas vid någon redan befintlig läroanstalt, eventuellt såsom ett provisorium i avvaktan på resultatet av pågående utredningar rörande jordbrukets rationalisering, varvid för undervisningen skulle kunna anlitas även utanför en sådan läroanstalt stående sakkunniga fackmän. Denna utväg synes ej vara att förorda, om ett verkligt positivt resultat av utbildningen skall kunna åstadkommas. Styrelsen för en dylik läroanstalt, vid vilken även undervisning av väsentligen annan art än den här åsyftade skulle förekomma, skulle endast med svårighet kunna sätta sig in i och följa den snabbt fortskridande utveckling, till vilken den ifrågasatta utbildningen ständigt måste anpassas. Att under sådana förhållanden erhålla mer eller mindre tillfällig medverkan från kompetenta fackmän för en utbildning, över vars närmare utformning dessa knappast skulle kunna utöva något väsentligt inflytande, torde med sannolikhet icke kunna påräknas.

På grund av vad som nu anförts synes det lämpligast att för den erforderliga utbildningen inrättas en särskild institution med egen styrelse, inför vilken de ledande lärarkrafterna kunna beredas möjlighet att föredraga de ärenden rörande utbildningens bedrivande, som i mån av den praktiska utvecklingens framsteg bli aktuella. Styrelsen för en dylik institution skulle på ett helt annat sätt kunna följa verksamheten än som vore möjligt för en styrelse, vilken åvilade även en mångfald andra arbetsuppgifter.

Beträffande frågan att avvakta åtgärder för utbildningen tills pågående rationaliseringsutredningar avslutats må framhållas, att dessa ut-

redningar torde komma att resultera i vissa förslag rörande tillhandahållandet av teknisk personal för rationaliseringen. Detta spörsmål behöver därför icke kollidera med frågan om ifrågavarande personals utbildning, vilken kommer att vara aktuell oavsett på vilket sätt personalen sedan skall ställas till förfogande. Då redan nu brist på personal föreligger, synes det ej finnas någon anledning att ytterligare fördröja utbildningsfrågans lösning. Det finnes tvärt om ett mycket vägande skäl för att utbildningen bör påbörjas utan dröjsmål. Härmed åsyftas den inom vidsträckta kretsar rådande uppfattningen, att redan efter relativt få år en väsentlig nedgång i det allmänna konjunkturläget kommer att inträffa. Skulle så bli fallet och en väsentlig arbetslöshet därav uppstå, kommer jordbrukets rationalisering att erbjuda en mycket värdefull arbetsreserv. Men den forcering av verksamheten, som i så fall komme att framtingas, skulle i väsentlig grad öka anspråken på teknisk personal för rationaliseringens planläggning och övervakning. Kunde dessa anspråk icke nöjaktigt tillgodoses, skulle den eventualiteten kunna inträffa att rationaliseringen komme att fortsätta utan erforderlig ledning och kontroll, ett förhållande, som komme att leda till en betydande kapitalförstoring till följd av undermåligt utförda rationaliseringsarbeten. Då statsmakterna inom överskådlig tid torde bli hänvisade till att säkerställa jordbrukets existens genom reglering av priserna på jordbrukets produkter, med hänsyn tagen till jordbrukets omkostnader, skulle en dylik ekonomisk skadegörelse komma att drabba icke endast jordbrukarna utan även hela befolkningen i övrigt.

I den förut åberopade promemorian av den 13/12 1945 behandlas speciellt frågan om utbildningen. I en senare promemoria av den 16/1 1946, Bil. 3, har förslagsställaren berört även en annan uppgift, som skulle kunna tilldelas den föreslagna utbildningsanstalten, nämligen anordnandet av rationaliseringsanläggningar i studiesyfte. Detta skulle ske på så sätt, att vissa av de lantbrukare, för vilkas gårdar rationaliseringsförslag komme att utarbetas i samband med den tekniska utbildningen, skulle förbinda sig att verkställa rationalisering enligt uppgjorda förslag samt att därefter hålla anläggningarna tillgängliga för studieändamål. Såsom gottgörelse härför skulle vissa bidrag av allmänna medel erhållas vid rationaliseringens utförande.

Detta förslag synes förtjäna att beaktas, då härigenom skulle erhållas ett värdefullt åskådningsmaterial, vilket kunde utnyttjas i studiesyfte dels av intresserade lantbrukare och dels av tekniker och yrkesmän, vilka i olika avseenden syssla med rationaliseringsuppgifter. Även för statsmakternas representanter skulle det kunna vara av ett visst intresse att genom dylika anläggningar följa utvecklingen.

I en promemoria av den 17/1 1946, Bil. 4—5, har förslagsställaren beräknat utgiften för utbildning av teknisk personal och yrkesmän till en engångskostnad av 57 000 kronor samt en årskostnad för verksamhetens

bedrivande av 175 000 kronor. Såsom bidrag till rationaliseringsanläggningar för studieändamål har förslagsvis beräknats ett belopp av 300 000 eller alternativt 200 000 kronor årligen.

På grund av vad ovan anförts, och med hänsyn till att fullständig utredning föreligger, hemställes,

att riksdagen måtte besluta, att en särskild utbildningsanstalt skall inrättas för utbildning av teknisk personal och yrkesmän för rationalisering av jordbrukets inomgårdssarbeten samt att för detta ändamål skall ställas till förfogande dels ett engångsbelopp av 57 000 kronor till anskaffning av inventarier, undervisningsmaterial m. m., dels ett årligt belopp av 175 000 kronor för verksamhetens bedrivande, ävensom

att för anordnandet av rationaliseringsanläggningar för studieändamål skall såsom bidrag ställas till förfogande ett belopp av 300 000 eller alternativt 200 000 kronor årligen.

Stockholm den 22 januari 1946.

L. Franzon.

I motionen åberopade bilagor ha överlämnats direkt till vederbörande utskott.
